

NORGES HØYESTERETT

Den 16. mars 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-00553-A, (sak nr. 2010/1907), straffesak, anke over dom,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Førde)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder straffutmålingen ved brudd på straffeloven § 199 første ledd og § 193 første ledd. Domfelte hadde seksuell omgang med et fosterbarn, jf. § 199 første ledd, og misbrukte det oppståtte avhengighetsforholdet ved å fortsette den seksuelle omgangen etter at fosterbarnforholdet var avsluttet, jf. § 193 første ledd.
- (2) Drammen tingrett avsa dom 23. juni 2010 som for straffekravets vedkommende hadde slik domsslutning:

”A, født 19.10.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 199 første ledd og § 193 første ledd, jf. straffeloven § 62 til fengsel i 1 – ett – år.

Varetekt kommer til fradrag med 3 – tre – dager.”
- (3) Domfelte ble i tillegg dømt til å betale 70 000 kroner i oppreisning. Han anket over saksbehandlingen, lovanvendelsen og bevisbedømmelsen, mens påtalemyndigheten anket over straffutmålingen. Borgarting lagmannsrett nektet domfeltes anke fremmet, mens

påtalemyndighetens anke ble fremmet til behandling. Lagmannsretten avsa dom i saken 27. oktober 2010 med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 2 – to – år.”

- (4) Domfelte anket over straffutmålingen til Høyesterett. Han har gjort gjeldende at to års fengsel er for strengt i en sak som denne. Særlig er lagmannsrettens utgangspunkt om tre års fengsel før fradrag for domfeltes tilståelse for streng. Men også selve tilståelsen bør tillegges noe større vekt enn lagmannsretten har gjort. Endelig bør også den tiden som saken har tatt, få betydning ved straffutmålingen. Det blir særlig fremhevet at det tok omtrent ett år fra anmeldelsen og domfeltes tilståelse til tiltalen ble tatt ut.
- (5) Påtalemyndigheten har fremholdt at lagmannsretten har gjort rett i å ta utgangspunkt i tre års fengsel for et forhold som dette, og at ett års fradrag, basert på tilståelsen, også er riktig.
- (6) *Jeg er kommet til* at anken må forkastes.
- (7) Saksforholdet kan oppsummeres slik:
- (8) Da fornærmede var 17 og et halvt år gammel, tok hun selv initiativet til å bli plassert i fosterhjem for å kunne ”begynne sin egen barndom”. Hun hadde til da bodd sammen med sine foreldre. Moren led av multippel sklerose og var avhengig av hjelp til det meste. Ettersom faren var alkoholiker, hadde mye av omsorgen for moren og husstellet falt på fornærmede. Hun ble plassert i domfeltes familie fordi hun gjennom skolen hadde fått god kontakt med hans daværende ektefelle. Fornærmede ble en del av familien i løpet av annet halvår 2000. Domfelte var deretter fosterfar frem til han ble separert sommeren 2003 og flyttet ut av hjemmet samme høst. Fornærmede fortsatte å bo hos sin fostermor frem til sommeren 2004 da hun fikk seg hybel, men hun flyttet tilbake til fostermoren etter omlag ett år og ble boende der til hun fikk egen leilighet våren/sommeren 2007.
- (9) Det skal etter dommene i tingrett og lagmannsrett legges til grunn at domfelte og fornærmede første gang hadde samleie i april eller mai 2001, etter at det hadde funnet sted seksuelle handlinger av ulik karakter mellom dem før dette. Denne utviklingen hadde startet få måneder etter at hun kom inn i fosterhjemmet og hadde sitt utgangspunkt i at fornærmede hadde søkt trøst hos domfelte. Domfelte hadde da holdt om henne og etter hvert begynt å ”ta på” henne. Fra det første samleiet og frem til separasjonen sommeren 2003 hadde de samleie fire til fem ganger i måneden. Det varierte med situasjonen hvem som tok initiativet.
- (10) Etter fosterforeldrenes separasjon fortsatte domfelte og fornærmede å ha samleie omtrent én gang i måneden frem til fornærmede flyttet på hybel sommeren 2004. Fra sommeren 2004 hadde de samleie omlag seks ganger i året, men det kunne gå et halvt år mellom hver gang. Sommeren 2007 oppdaget domfeltes forhenværende ektefelle forholdet og reagerte sterkt, men det fortsatte likevel ut i 2008. Det året hadde de samleie tre eller fire ganger. Siste gang var i januar 2009. De tidligere instanser har lagt til grunn at domfelte i denne perioden misbrakte fornærmedes sterke avhengighetsforhold til ham, utviklet i tiden da han var fosterfar, til å skaffe seg seksuell omgang med henne.

- (11) På gjerningstidspunktet var strafferammen i begge de aktuelle bestemmelsene fengsel i fem år. Strafferammen i § 193 er ved en lovendring i 2010 hevet til seks år, men denne skjerpingen får ikke anvendelse i vår sak. Det er derimot av betydning at domstolene med utgangspunkt i endringene i straffeloven i 1992 og 2000 har foretatt en gradvis heving av straffenivået ved seksuallovbrudd, jf. Rt. 2010 side 85 avsnitt 13. Det følger av storkammeravgjørelsen i Rt. 2009 side 1412 avsnitt 34 at denne utviklingen bør fortsette.
- (12) Dette gjelder ikke bare ved forgåelser mot barn. Det fremgår av punkt 3.2.2 i Innst.O. nr. 92 (1999–2000) at lovgiver i forbindelse med revisjonen av sedelighetskapitlet i straffeloven i år 2000 uttalte at straffutmålingen i sedelighetssaker generelt er for lavt. Det ble videre forutsatt at domstolene ikke i for stor grad skulle legge seg i nedre del av strafferammen. Som det fremgår av Rt. 2006 side 1392, har Høyesterett vist til disse uttalelsene som en del av grunnlag for den gradvise skjerpingen av straffutmålingen som har funnet sted. De får derfor også betydning i vår sak.
- (13) I vårt tilfelle dreier det seg om en omfattende og langvarig utnyttelse. Særlig er det grunn til å peke på at fra våren 2001 til sommeren 2003, mens fosterfarholdet ennå bestod, hadde domfelte samleie med fornærmede fire til fem ganger i måneden. Selv om kontakten deretter ble mindre hyppig, er det også i den senere perioden i sum tale om et betydelig antall samleier. Til sammen varte utnyttelsen i ca. åtte år.
- (14) Det fremgår av lagmannsrettens dom at forholdet har vært en sterk personlig belastning for fornærmede. Hennes motivering for den seksuelle omgangen med domfelte var et ønske om å bevare et godt forhold til ham og redsel for å bli avvist og miste fosterhjemmet. Relasjonen til fosterfamilien ble stadig tettere, og i domfelte fant hun en farsfigur som hun hadde savnet. Frykt for at relasjonene med fosterfamilien og domfelte ville bli brutt var også grunnen til at hun fortsatte forholdet etter at ektefellene var blitt separert.
- (15) Gjennom den veiledning som domfelte og hans daværende ektefelle fikk fra barnevernet i omlag to år fra 2001, var han kjent med at fornærmede hadde en manglende evne til å skille mellom det personlige og det private, og at barn med hennes bakgrunn kan ha problemer med å sette grenser for seg selv og kan ta feil av hva som er forventet av dem når det gjelder fysisk kontakt. Problemer med grensesetting på det seksuelle plan var et tema i samtalene helt fra begynnelsen. Til tross for dette innledet domfelte et seksuelt forhold til fornærmede.
- (16) Rettspraksis gir begrenset veiledning for straffenivået i en sak som denne ettersom § 193 og § 199 som oftest kommer til anvendelse sammen med straffebud rettet mot seksuell omgang med barn under den seksuelle lavalder eller mot bruk av vold eller tvang. Jeg nevner i denne forbindelse at i Rt. 2010 side 85 ble det idømt fengsel i fire år og seks måneder for overgrep over flere år mot en stedatter, hovedsakelig mens hun var i barneskolealder. Dette inkluderte ett samleie da stedatteren var 13 år. Saken var klart mer alvorlig enn den foreliggende. Det er videre klart at straffenivået er skjerpet ganske betydelig siden saken i Rt. 1993 side 1251, der straffen ble fengsel i to år og seks måneder for utuktig omgang, også samleier, med en fosterdatter gjennom flere år fra før hun fylte 15 år – også en sak som var mer alvorlig enn vår. I Rt. 2010 side 193 fant Høyesteretts ankeutvalg det klart at domfeltes anke over lagmannsrettens dom på fengsel i to år og seks måneder for seksuell omgang med fosterbarn under 14 år ikke kunne føre frem. I den saken var det ikke tale om samleie, og handlingene var i tid begrenset til ca. ett år.

- (17) I lys av en strafferamme på fem år og de uttalelsene som jeg har vist til tidligere om skjerping av straffenivået, fremstår på denne bakgrunn tre års fengsel etter mitt syn som et riktig utgangspunkt i en sak som vår. Vi står overfor utnyttelse i form av et stort antall samleier i til sammen nærmere åtte år, særlig ofte i den tiden domfelte fortsatt fungerte som fosterfar i samme husstand som fornærmede.
- (18) Det må tas hensyn til at domfelte etter anmeldelsen straks tilstod. Som lagmannsretten har fremhevet, har dette hatt stor bevismessig og prosessøkonomisk betydning. Ikke minst har det hatt betydning for fornærmede at tilståelsen medførte at hennes forklaring kunne legges til grunn. Et fradrag på en tredjedel i forhold til utgangspunktet om tre år, slik lagmannsretten har gjort, er da passende.
- (19) Derimot finner jeg ikke grunn til å gjøre ytterligere fradrag basert på hvor lang tid saken har tatt. Den totale saksbehandlingstiden fra anmeldelsen i januar 2009 og frem til i dag er i overkant av to år. Dette er ikke en urimelig lang tid. Det kan da ikke tillegges vekt ved straffutmålingen at det tok omlag ett år fra anmeldelsen og tilståelsen til tiltale ble tatt ut.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

Anken forkastes.

- (21) Dommer **Falkanger:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (23) Dommer **Møse:** Likeså.
- (24) Dommer **Tjomsland:** Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: